

Pareltjes van de geschiedenis van Rossum

pareltjesrossum@gmail.com

nummer 38, oktober 2024

De bouw van de openbare school aan de Slotselaan

In haar vergadering van 28 oktober 1882 neemt de Raad van de gemeente Rossum een belangrijk besluit. De oude school zal worden vervangen door een nieuwe school. Deze zal op hetzelfde terrein als de oude worden gebouwd, maar dan wel met het front aan de Slotselaan en niet, zoals de oude, met het front aan het pad dat van de Slotselaan naar de kerk loopt. Omdat er op een Rijkssubsidie wordt gerekend, is het gewenst Gedeputeerde Staten van de Provincie Gelderland zo snel mogelijk van het Raadsbesluit in kennis te stellen. Dat gebeurt nog dezelfde dag. Een

'Extract uit het register van besluiten van de Raad van Rossum' luidt: *'Er wordt besloten tot het bouwen van eene school voor lager onderwijs voor 200 kinderen en 't leveren en stellen van het schoolameublement met bijbehorende werken, met bijlevering van al de daartoe benodigde materialen, arbeidsloonen, transporten, enz: overeenkomstig een daarvan opgemaakt bestek en voorwaarden te gunnen aan den laagsten inschrijver, met name W.J. Dusee te Tilburg, voor de ingeschreven som van f 12785,-.'*

Op deze foto zien we de openbare school met vier klaslokalen, gebouwd in 1885. Ze staat met haar front aan de Slotselaan. Er staan twee lokalen met aangebouwde toiletten op de foto. Achter de school, links op de foto, was de speelplaats. Gegevens over de school, het schoolhuis en het personeel, zijn in de archieven van het Regionaal Archief Rivierenland in Tiel te vinden: archiefblok 4, inv. nrs. 1945, 1946 en 1947.)

Aantal inwoners van Rossum van 1822 tot 1952

Om een indruk te geven van de groei van het dorp Rossum, nemen we hier een overzicht op van de inwoneraantallen van het dorp gedurende 130 jaar, vanaf de eerste opgave in 1822 tot en met die van 1952.

jaar	1822	1832	1842	1852	1862	1872	1882	1892	1902	1912	1922	1932	1942	1952
inwoners	840	841	965	1080	1238	1190	1179	1206	1318	1309	1349	1396	???	1545

Uit het verslag van de gemeente Rossum uit 1904 blijkt dat de openbare school 135 leerlingen telt, 68 jongens en 67 meisjes. De zojuist geopende katholieke school

heeft 94 kinderen, 46 jongens en 48 meisjes. In totaal zijn er in 1904 dus 229 schoolgaande kinderen in het dorp zijn. Dit betekent echter niet dat alle kinderen uit

Rossum komen. Er zijn kinderen uit Alem bij, wonend op het steenfabriekterrein, en (katholieke) kinderen uit Hurwenen en Heerewaarden die in Rossum op school

gingen. We mogen niettemin veronderstellen dat in die tijd grofweg 17% van de bevolking van Rossum uit schoolkinderen bestond.

J. Karels, onderwijzer aan de openbare school van 1905 tot 1943

In 1904 zijn aan de openbare school van Rossum drie onderwijzers werkzaam: K.C. van Hoften, de hoofd-onderwijzer, J.H. Verbeek, onderwijzer, alsmede mej. A.M.A. van Buurenⁱ, onderwijzeres. Onderwijzer N. van der Mooren heeft op zijn verzoek in 1904 eervol ontslag gekregen, zodat er aan de school een vacature is. Het gemeentebestuur wil die graag snel invullen. Dat lukt na enige tijd. Op 23 september 1905 kan de Raad van Rossum een nieuwe onderwijzer aan de openbare lagere school benoemen. Het gaat om J. J. Karels, die het onderwijs in Rossum tot 1 april 1943 zal dienen. Karels was tot dan toe als tijdelijk onderwijzer in Hedel werkzaam. Het voorstel van B&W aan de Raad van Rossum is om door de benoeming van Karels in de vacature te voorzien. Dit voorstel is tot stand gekomen na overleg met de inspecteur van het onderwijs, die in die tijd nog schoolopziener werd genoemd. Maar, zoals wettelijk vereist was, werd er een voordracht van (minstens) drie gegadigden opgemaakt waar de Raad dan uit kon kiezen. De voordracht bestond uit:

1. J. J. Karels te Hedel, geboren op 16 februari 1883 te Groede in Zeeland,

2. L. J. Klompe te Zierikzee,

3. A. Klein Haneveld, tijdelijk onderwijzer te Twello.

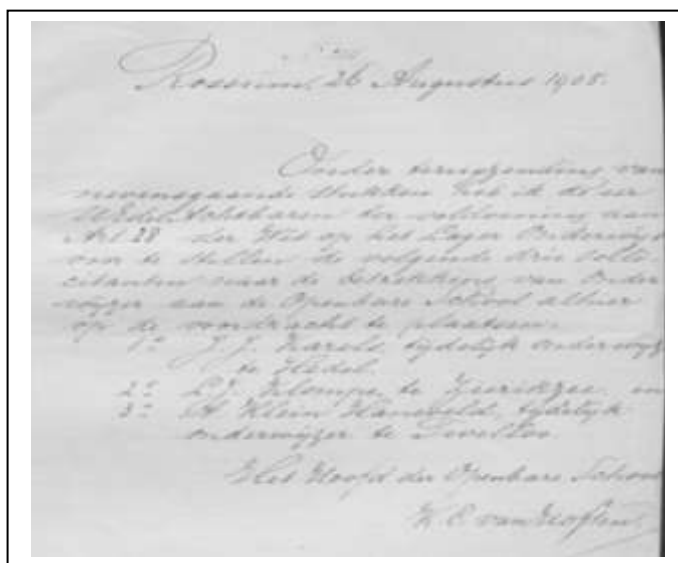
Het initiatief voor de voordracht komt van het hoofd der school, Karel van Hoften. B&W en de schoolopziener van het arrondissement Zaltbommel, die zijn kantoor in Druten had, stemmen met de voordracht in. Uiteraard betreft dit een zaak van B&W, want die zou immers Karels' werkgever worden. Maar de gehanteerde procedure zegt wel iets over het vertrouwen in dat de

gemeente heeft in haar hoofdonderwijzer als het om onderwijszaken gaat. De instemming van de school-opziener was belangrijk omdat deze op grond van de onderwijswet het toezicht op scholen in deze regio uitoefende. Karels begint zijn werk in Rossum op 1 oktober 1905.

Karels trouwt in 1910 met een Rossumse vrouw, Jolanda Maria van Hartwijk. In al de jaren die hij in Rossum werkt, wordt Karels een gewaardeerde inwoner van Rossum. Hij neemt allerlei functies op zich, zoals die van lid van de commissie tot wering van school-verzuim. Hij wordt in 1918 tevens secretaris van het polderambt. Voor die functie moet zowel de gemeente, zijn werkgever, als de provincie toestemming verlenen.

Hij laat een huis bouwen in de Burchtstraat, adres: B145ⁱⁱ. Dat Karels in de gemeente door zijn werkgever en door veel inwoners zeer gewaardeerd wordt, valt onder meer af te leiden uit de grootse wijze waarop zijn 25-jarig jubileum als onderwijzer - op 1 oktober 1930 - in het dorp wordt gevierd. Het gemeentebestuur heeft een commissie van drie notabelen in het leven geroepen om het jubileum te organiseren. Er zijn bij de viering ook collega's en kinderen betrokken. De gemeente geeft de jubilaris namens de ouders van de schoolkinderen een prachtig cadeau.

In 1943, als hij al op de pensioengerechtigde leeftijd is, wordt Karels' hulp ingeroepen als er problemen zijn aan de school. Onderwijzer A. Verpoorte is voor langere tijd ziek. Daarom besluit de gemeente Karels opnieuw te benoemen. Er staat bij 'tot 'nader te bepalen datum'. Karels treedt op 30 augustus 1943 weer in dienst. De vervanging blijkt tot 30 oktober van dat jaar nodig.

ⁱ Mej. Van Buuren wordt overigens op 1 januari 1906 ontslagen omdat men haar niet geschikt vindt voor het onderwijs. Dit betekent dat er opnieuw een vacature aan school ontstaat, maar nu voor een onderwijzeres. Die zal min of meer vanzelfsprekend onderwijs gaan geven in de klassen 1 en 2. In 1906 wordt mej. W.E. Fröger benoemd.

ⁱⁱ Dit is het adres van voor de henummering in Rossum in 1948.